

קבלת החלטות מול גרמניה הנאצית – לקחים מול האיום האיראני

בספר "הכרעות גורליות" של איאן קרשו, נבחנים בין היתר תהליכי קבלת ההחלטות של בריטניה ומדינות מערביות אחרות מול איום ההתעצמות של גרמניה הנאצית ומול פעולותיו ההתקפיות של היטלר. קרשו מציין את דבריו של צ'רצ'יל, כי הדורות הבאים לא יוכלו מן הסתם להתעלם מן העובדה שעל בריטניה היה להילחם מול גרמניה הנאצית, למרות הקשיים והביקורות. ניתן לקבוע, כי ברצונה לפייס את היטלר לקחה ממשלת בריטניה בטעויות חמורות בשיפוט ובקבלת ההחלטות.

כשארזה"ב הייתה שקועה בעצמה ובהתפתחות כלכלית, ובגלל אינטרסים מנוגדים: רצונה של בריטניה לשמר את האימפריה העולמית הגדולה שלה ואת הסדר העולמי שנוצר לאחר מלחמת העולם הראשונה, הצורך ליצור שתוף פעולה בין-לאומי ומשא ומתן דיפלומטי כדי להבטיח את הביטחון, והרצון לשכנע את גרמניה והעולם כי לשלום יש פירות רצויים - בצד כל אלה, גילה העולם שאננות מול האיום הגדול של גרמניה, שעסקה בחימוש מחדש, מהיר וחשאי. המצב הזה היה ברור לכולם, אך מצב חירום פיננסי ובעיות פוליטיות פנימיות הקשו על הצגת המציאות, הובילו להיסחפות בחוסר המעש ולמדיניות של מבוכה, חוסר ודאות ו"תקווה לטוב".

קולותיהם של צ'רצ'יל ומעטים אחרים, שנחשבו למבוזים ובודדים, כנגד השאננות הזו זכו לתשומת לבו של הציבור רק לאחר שבמרץ 1935 הודיעה גרמניה על הקמת חיל האוויר ותוכניותיה לבניית צבא אדיר ממדים, תוך הפרה של הסכם ורסאי. עד לכניסתו לתפקיד ראש הממשלה, היו כאלה שראו בצ'רצ'יל הרפתקן שאינו מקבל מרות, שאי אפשר לסמוך על שיקול דעתו הפוליטי, אדם בלתי מהימן ועצמאי מידי ברוחו כדי לשמש בתפקיד בכיר. השמאל ראה בו ריאקציונר וחש כלפיו סלידה, גם בשופטו את התנהלותו בעבר כשר אוצר. צ'רצ'יל הוקיע כל הזמן את מדיניותה האופטימית של בריטניה ואת הפייסנות והווייתורים של צ'מברליין בהסכם מינכן. אזהרותיו של צ'רצ'יל מפני הסכנה הנאצית התגלו לבסוף כנבואות.

כשהיטלר פלש ב-1936 לחבל הריין הייתה עמדת הממשלה הבריטית ש"איש לא חושב שנוכל לנקוט צעדים חזקים או תקיפים במיוחד נגד גרמניה.... ומה שניצב לנגד עינינו כל העת הוא סוגיית הפיוס של אירופה". צ'מברליין ואחרים השלו את עצמם ביחס למטרותיה של גרמניה. הם לא זיהו אותן ולא את מהלכיו של היטלר, כולל ההסכם שחתם עם סטלין (ריבנטרופ-מולוטוב).

ב-1 בספטמבר 1939, כאשר גרמניה פלשה לפולין ופרצה מלחמת העולם השנייה, למרות השאננות וכל מאמצי הפייסנים, התגלתה צדקתו של צ'רצ'יל. אולם למרות המציאות הברורה, היו בבריטניה רבים שביקשו עדיין לסיים את המלחמה במשא ומתן לשלום והביעו תקווה לקבלת החלטות במשא ומתן והסדר.

לתקוות ולאופטימיות לא היה מקום, לאור ההיסטוריה וכאשר מטרות המלחמה של גרמניה הנאצית נכתבו בצורה ברורה על-ידי אדולף היטלר כבר בשנת 1924, בספרו "מיין קאמפ" (מלחמתי). לפי צ'רצ'יל (בזיכרונותיו), היה בספר זה את הכל: את המטרות הגרמניות, את התכניות ואת הטכניקות. לדבריו: "מיין קאמפ הוא הקוראן של אמונה ומלחמה". ההחלטות העתידיות נקבעו כבר שם.

אם נחליף את השם של גרמניה הנאצית באיראן, את שמותיהם של המנהיגים אז באלו של היום, את המטרות והטקטיקות המתוחכמות של היטלר באלו של מנהיגי איראן ואת המדיניות הפייסנית והוותרנית של בריטניה אז בזו של ארה"ב היום, נוכל אולי להסתכל על המציאות ולקבל החלטות מתבקשות בראייה מפוכחת יותר.